

NÁČRT HISTORIE NOVODOBÉ VZÁJEMNÉ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE ČESKÝCH ARCHIVŮ VYSOKÝCH ŠKOL A VĚDECKÝCH INSTITUCÍ

MAREK BRČÁK – MAREK ĎURČANSKÝ

AN OUTLINE OF RECENT HISTORY OF MUTUAL AND INTERNATIONAL COOPERATION BETWEEN CZECH UNIVERSITY ARCHIVES AND SCIENTIFIC INSTITUTIONS

This study is dedicated to recent (post-1989) history of cooperation between Czech university archives and archives of scientific institutions. In 2020, this collaboration acquired a new organisational framework in the form of an Expert group of university archives and archives of scientific institutions of the Czech Archive Society. This contribution traces the development and forms of collaboration, which includes seminars, workshops, research projects, etc. Attention is also paid to cooperation between Czech university archives and archives of scientific institutions with their international counterparts.

Keywords: Expert group of university archives and archives of scientific institutions of the Czech Archive Society – specialised archives – Czech Archive Society – Institute of the History of Charles University and Archive of the Charles University – international cooperation in archive research and management

DOI: 10.14712/23365730.2025.4

Ve dnech 17.–18. září 2024 proběhlo v Brně¹ další z dnes již každoročních setkání² Odborné skupiny vysokoškolských a vědeckých archivů (dále jen OS VVA)³ České archivní společnosti (dále ČAS).⁴ Zorganizování tohoto setkání se tentokrát ujal Archiv Masarykovy univerzity (dále jen MUNI). OS VVA byla založena dne 6. února 2020 v Ostravě a od jejího založení ji dosud předsedá Petr Cajthaml, současný vedoucí Archivu Univerzity

¹ Dostupné online: <<https://udauk.cuni.cz/ARCH-143.html>> (30. 9. 2024).

² Například v roce 2023 se konalo v Praze, a to ve dnech 18.–19. září a hostitelskou institucí byl Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy (dále jen ÚDAUK). Podrobný program viz <<https://udauk.cuni.cz/ARCH-151.html>> (30. 9. 2024).

³ V současné době má své specializované akreditované archivy 12 univerzit a vysokých škol: Akademie výtvarných umění v Praze, České vysoké učení technické v Praze, Masarykova univerzita, Mendelova univerzita v Brně, Ostravská univerzita, Slezská univerzita v Opavě, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Karlova, Univerzita Palackého v Olomouci, Veterinární univerzita Brno, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Vysoké učení technické v Brně. Členem skupiny jsou i vědecké archivy, za něž je zastoupen Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky: <<https://udauk.cuni.cz/ARCH-147.html>> (30. 9. 2024). K českým univerzitním archivům podrobněji Petr CAJTHAML – Marek ĎURČANSKÝ, *University Archives in the Czech Republic*, Archives et bibliothèques de Belgique 89/1–4, 2018, s. 71–90.

⁴ Blíže k ČAS viz: <<https://cesarch.cz/>> (30. 9. 2024); Daniel DOLEŽAL, *Česká archivní společnost – profesní sdružení českých archivářů v České republice*, Genealogické a heraldické listy 28/3, 2008, s. 82–86.

Karlovy (dále jen UK).⁵ Vznik odborné skupiny navazuje na pravidelná setkávání, odborné semináře a probíhající úzkou spolupráci zaměstnanců archivů vysokých škol a vědeckých institucí s více jak třicetiletou tradicí. Skupina archivářů pracujících ve vysokoškolských a vědeckých archivech byla v ČAS nejprve organizovaná v rámci odborné skupiny specializovaných archivů, dříve nazývaných archivů zvláštního významu. Tato odborná skupina byla založena v roce 2003,⁶ a ačkoli v roce 2020 vznikla samostatná OS VVA, obě nadále udržují úzkou spolupráci.⁷ Archivy vysokých škol mají také zastoupení ve výboru odborné skupiny specializovaných archivů,⁸ jež reprezentuje mnohem větší počet institucí s nejrůznějšími specifickými problémy a úkoly. Oproti tomu archivů vysokých škol mají stejný typ zřizovatelů, musí se přizpůsobovat stejné legislativě (zákon o vysokých školách a další související právní normy) a pečují o podobné typy archiválií. Zároveň se jedná o nejdynamičtěji rostoucí skupinu specializovaných archivů v ČR.

Následující text si klade za cíl ohlédnout se za více než třemi desetiletími vzájemné spolupráce archivů, které jsou v OS VVA dnes sdruženy, a to i ve vztahu k celé české a středoevropské archivní obci. Podnětem ke vzniku textu se stala příprava zprávy z brněnského setkání, během níž autoři debatovali o předcházejícím dění a dospěli k názoru, že dosavadní informace o něm jsou často nesnadno dohledatelné a že by bylo dobré pokusit se je shromáždit v přehledné formě na jednom místě. Zároveň jsme mohli využít laskavosti pamětníků, kteří se s námi ochotně podělili o své vzpomínky a zkušenosti. To vše bylo možné částečně konfrontovat i s vlastními zážitky. Text lze vnímat také jako určitý doplněk ke vznikající syntéze dějin archivnictví v českých zemích, stejně jako studii, která by mohla být užitečná pro zájemce o dějiny vědy a vysokého školství.

Geneze ustanovování archivů vysokých škol jako archivů zvláštního významu, později jako veřejných specializovaných archivů

Možnosti spolupráce mezi vysokoškolskými archiváři byly zpočátku ovlivněny zejména tím, které vysoké školy disponovaly svým vlastním archivem. Například dle vládního nařízení o archivnictví z roku 1954, jež umožňovalo zřizovat archivů zvláštního významu,⁹

⁵ Viz internetové stránky OS VVA při ČAS, které jsou součástí webu ÚDAUK: <<https://udauk.cuni.cz/ARCH-144.html>> (30. 9. 2024). Kamila MĀDROVÁ, *Neue Arbeitsgruppe der Hochschul- und Wissenschaftsarchive der Tschechischen Archivgesellschaft*, in: Stephan Luther (Hg.), *Bewertung – Eine Kernaufgabe im Archiv. Frühjahrstagung 2022 der FG 8 im VdA, Chemnitz 2022*, s. 29–34. Sborník je jako e-kniha dostupný online: <<https://monarch.qucosa.de/api/qucosa%3A82342/attachment/ATT-0/>> (3. 10. 2024).

⁶ Naděžda MACUROVÁ, *Zpráva o založení a činnosti sekce archivů zvláštního významu při ČAS v roce 2003*, in: ČAS v roce 2003. Ročenka České archivní společnosti, Praha 2004 (dále uváděno jen jako ČAS a příslušný ročník), s. 44–47, na s. 44–45 (programové prohlášení), s. 46–47 (organizační a jednací řád).

⁷ Viz bod 4 Programové prohlášení OS VVA ČAS: „OS VVA úzce spolupracuje s Odbornou skupinou specializovaných archivů ČAS a doporučuje svým členům podílet se na činnosti této odborné skupiny“, viz: <<https://udauk.cuni.cz/ARCH-144.html>> (30. 9. 2024). Tomáš Lachman (předseda) či Zdeněk Vácha (jednatel) odborné skupiny specializovaných archivů při ČAS se pravidelně účastní akcí OS VVA ČAS.

⁸ Dostupné online: <https://cesarch.cz/wp-content/uploads/2023/07/SA_CAS_vybor_2023_05_05.pdf> (30. 9. 2024).

⁹ § 11 vládního nařízení o archivnictví č. 29/1954 Sb., ze dne 7. 5. 1954, dostupné online: <<https://www.e-sbirka.cz/sb/1954/29?zalozka=text>> (1. 10. 2024).

měly takto schválený archiv z českých vysokých škol jen UK¹⁰ a České vysoké učení technické (dále jen ČVUT).¹¹ Oba archivy ovšem získaly po formální stránce tento status až v roce 1965.¹² Ze slovenských archivů vysokých škol byl tehdy archivem zvláštního významu ještě Archiv Univerzity Komenského v Bratislavě¹³ a Archiv Slovenské technické školy v Bratislavě. Ostatní univerzity měly explicitně nařízeno ukládat do archivů v rámci státní sítě, jak to také uváděl dopis ministerstva školství adresovaný rektorům vysokých škol ze dne 15. října 1969: „[...] aby nebyly ne hospodárně zakládány malé archivy, jejichž produktivita je podle zkušeností vzhledem k rozsahu systematizace malá a uchování materiálů je často v takových archivech závislé na momentálním postoji vedoucích činitelů příslušné instituce“.¹⁴

Ačkoli další univerzitní archivy v 60. letech již „reálně“ existovaly,¹⁵ konkrétně se jednalo o Archiv Vysokého učení technického v Brně (dále jen VUT)¹⁶ a Archiv MUNI,¹⁷ pohybovaly se de facto v právním vakuu. Jejich pracovníci usilovali o to, aby byly tyto archivy rovněž zařazeny do kategorie archivů zvláštního významu nebo alespoň do skupiny podnikových archivů,¹⁸ jelikož fakticky zůstávaly dlouhodobě mimo archivní síť.¹⁹ Tento stav nenapravila ani změna legislativy v roce 1974, která počet archivů zvláštního významu výrazně rozšířila, přičemž zároveň i lépe stanovila podmínky,²⁰ po jejichž splnění mohl být archiv zařazen do této speciální kategorie. Přesto se dalším archivům vysokých škol nedařilo tohoto postavení dosáhnout. Až v roce 1987 se stal archivem zvláštního významu

¹⁰ Podrobněji k starší historii Archivu UK, který je nejstarším a největším univerzitním archivem v České republice: Karel KUČERA – Miroslav TRUC, *Archiv Univerzity Karlovy. Průvodce po archivních fondech*, Praha 1961, s. 5–53; Miroslav TRUC, *O stavu a úkolech archivu Univerzity Karlovy*, Sborník archivních prací 6/1, 1956, s. 239–265. K novodobé historii a činnosti viz Petr CAJTHAML – Marek ĐURČANSKÝ, *Ústav dějin a archiv Univerzity Karlovy*, Západočeské archivy 7, 2016, s. 15–22.

¹¹ K založení Archivu ČVUT v roce 1962 podrobněji Václav LOMÍČ, *Nynější stav a úkoly Archivu Českého vysokého učení technického*, Archivní časopis (dále jen AČ) 14/1, 1964, s. 41–43.

¹² Viz příloha (č. 15393/65 – Arch. publikovaná ve Věstníku ministerstva školství a kultury, 21, 1965, částka 35, s. 117–118) k směrnicí ministerstva vnitra ze dne 17. 1. 1964, č. Sv-5785/40-63 o ukládání archivního materiálu ve státních archivech a archivech národních výborů, publikována jako č. 3 částky 2 Sbírky směrnic pro národní výbory dne 2. 1. 1964. Srov. Jaromír CHAROUS, *Ukládání archivního materiálu ve státních archivech a archivech národních výborů* (K vydání směrnic ministerstva vnitra ze 17. 1. 1964), AČ 14/3, 1964, s. 158–168.

¹³ K fungování tohoto archivu podrobněji Marek BRČÁK – Roman ELNER, *Zpráva z pracovního pobytu v Archivu Univerzity Komenského v Bratislavě* (16. 2. – 21. 2. 2020), Acta Universitatis Carolinae – Historia Universitatis Carolinae Pragensis (dále jen AUC-HUCP) 60/2, 2020, s. 89–96.

¹⁴ Citace převzata z Jiří PULEC, *Archivy zvláštního významu*, AČ 56/2, 2006, s. 89–102, zde s. 90.

¹⁵ Přes zmíněný dopis do nich jejich domácí instituce své archiválie běžně ukládaly.

¹⁶ Viz nástin jeho historie: Renata KREJČÍ, *Archiv VUT v Brně slaví dvacetiny*, Události na VUT v Brně 22/3, 2012, s. 10–11, dostupné online: <<https://www.vut.cz/vut/struktura/rektorat/archiv/o-archivu/historie-archivu>> (1. 10. 2024).

¹⁷ K tomuto archivu podrobněji Irena HRABĚTOVÁ, *Archiv Univerzity J. E. Purkyně. Průvodce po archivních fondech*, Brno 1969; Jaroslava PLOSOVÁ, *Archiv Masarykovy univerzity*, Universitas: revue Masarykovy univerzity 45/4, 2012, s. 52–62.

¹⁸ Dle vyhlášky Ministra vnitra č. 153/1956, o archivech hospodářských a rozpočtových organizací, ze dne 31. 7. 1956, dostupné online: <<https://www.e-sbirka.cz/ul0/1956/153?odkazId=21642111&zalozka=text>> (1. 12. 2024).

¹⁹ J. PULEC, *Archivy zvláštního významu*, s. 91.

²⁰ Zákon č. 97/1974 Sb. ze dne 17. 10. 1974 o archivnictví; Směrnice ministerstva vnitra ČSR č. 3 Ú. v. ze dne 4. 3. 1975, o archivech zvláštního významu, dostupné online: <<https://www.e-sbirka.cz/sb/1974/97?zalozka=text>> (1. 12. 2024).

Archiv MUNI²¹ (tehdy ještě jako Archiv Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně) a po revoluci, konkrétně v roce 1992, tento status získal ještě Archiv VUT. Postavení ostatních tehdy existujících vysokoškolských archivů bylo v 90. letech vyřešeno jejich prohlášením za podnikové archivy.²² Tento status tehdy získaly Archiv Univerzity Palackého v Olomouci (dále jen UPOL),²³ Archiv Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně (dále jen MZLU),²⁴ Archiv Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně (dále jen VFU)²⁵ a Archiv Vysoké školy báňské – Technické univerzity v Ostravě (dále jen VŠB-TUO).²⁶

Postavení archivů vysokých škol se zásadně změnilo s novým archivním zákonem z roku 2004,²⁷ který zavedl povinnost akreditace, respektive reakreditace.²⁸ Ta v praxi znamenala prokázání způsobilosti instituce pro zřízení a provoz specializovaného archivu po finanční, personální a stavebně-technické stránce. Přímou zákonem z roku 2004 získaly akreditaci čtyři výše uvedené archivy pražských (UK, ČVUT) a brněnských (MUNI, VUT) vysokých škol jako bývalé archivy zvláštního významu. Nyní však jako specializované archivy musej během několika let doložit splnění stanovených podmínek.²⁹

Konference, kolokvia a semináře pořádané v rámci setkání archivářů vysokých škol

První oficiální setkání napříč archivy vysokých škol, nazvané *I. celostátní setkání archivářů vysokých škol*, proběhlo v roce 1996 za organizačního přispění Archivu VFU,³⁰

²¹ Jiřina KALEDOVSKÁ – Jiří PULEC, *Archiv UJEP archivem zvláštního významu*, Universitas: revue Masarykovy univerzity 24/5, 1988, s. 66–69.

²² Pavel URBÁŠEK (* 1959), ředitel Archivu Univerzity Palackého (1995–2014, 2019 až dosud), rozhovor proběhl dne 19. 11. 2024.

²³ Dostupné online: <<https://archiv.upol.cz/o-nas/#c15070>> (1. 10. 2024); Rostislav HLADKÝ – Dana LOŠŤÁKOVÁ – Pavel URBÁŠEK, *Univerzita Palackého v Olomouci. Tereziánská dělostřelecká zbrojnice – Informační centrum UP. Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci. Archiv Univerzity Palackého v Olomouci*, in: Irena Kubešová – Jarmila Vrtalová (edd.), *Olomoucká muzea, archivy a knihovny*. Sborník vydaný k Mezinárodnímu dni muzeí 18. 5. 2000 v Olomouci, Olomouc 2000, s. 39–45.

²⁴ Dostupné online: <<https://archiv.mendelu.cz/25116-o-archivu>> (1. 10. 2024). K historii tohoto archivu viz Ale-na MIKOVCOVÁ, *Archivy a archiválie vysokých škol zemědělských*, in: Marek Ďurčanský – Michal Sejk (edd.), *Archivy, člověk a krajina. Proměny krajiny a životního prostředí v archivních dokumentech: sborník příspěvků z 16. konference archivářů České republiky konané ve dnech 7.–9. dubna 2015 v Poděbradech*, Praha 2016, s. 58–71, zde s. 65–66.

²⁵ Eva PETERKOVÁ, *Vznik a vývoj archivu Veterinární a farmaceutické univerzity Brno a jeho význam*, in: Ivan Štarha – Kateřina Smutná (edd.), *Archivy na prahu tisíciletí: sborník příspěvků z konference uspořádané u příležitosti 160. výročí založení Moravského zemského archivu v Brně a 70. výročí založení Archivu města Brna ... ve dnech 14.–15. června 1999, Brno 2000* s. 95–97; TÁŽ, *Obnova a činnost archivu VFU Brno*, in: Ludmila Hlaváčková – Hana Mášová – Eugen Strouhal – Petr Svobodný – Emilie Těšínská (edd.), *3. česko-slovenské sympozium k dějinám medicíny, farmacie a veterinární medicíny s mezinárodní účastí*, 25.–27. června 1996, Benešov u Prahy, ČR, Abstrakta Praha 1996, s. 72.

²⁶ K jeho historii podrobněji Petr KAŠING, *Archiv Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava*, Ostrava: příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska 37, 2023, s. 136–153.

²⁷ Václav BABIČKA, *Legislativní úprava archivnictví – východiska a cíle*, AČ 54/1, 2004, s. 1–21.

²⁸ § 58 zákon č. 499/2004, o archivnictví a spisové službě ze dne 23. 9. 2004, dostupné online: <<https://www.e-sbírka.cz/sb/2004/499?zalozka=text>> (1. 12. 2024).

²⁹ P. CAJTHAML – M. ĎURČANSKÝ, *University Archives*, s. 72.

³⁰ Dnes se jedná jen o Archiv Veterinární univerzity Brno, v roce 2020 se od VFU oddělila farmaceutická fakulta, která se stala součástí MUNI. Součástí této změny byla archivní odluka a deponování jejich materiálů do Archivu MUNI. Viz tisková zpráva MUNI ze dne 1. července 2020: *Farmaceutická fakulta se dneškem stává*

přičemž akci zorganizovala jeho tehdejší vedoucí Eva Peterková, později Zatloukalová.³¹ Akce se konala částečně na půdě VFU v Brně a v Novém Dvoře (Veverská Bítýška), kde se tehdy nacházelo školící středisko univerzity při místním univerzitním statku. Tématem setkání bylo, jak přistupovat k novodobé historii jednotlivých univerzit, tj. po roce 1945. V rámci programu Jindra Biolková z VŠB-TUO prezentovala tehdy nově vydanou publikaci k dějinám VŠB-TUO³² či Renáta Krejčí (VUT) mluvila o potížích při vytváření archivních fondů jednotlivých univerzitních fakult a součástí, jejichž příčinou jsou četné historické reorganizace³³ těchto pracovišť zejména v 50. letech.³⁴ Akce se dle vzpomínek pamětníků zúčastnili: Jiří Pulec (Archiv MUNI), Zdeněk Pousta, Petr Svobodný (Archiv UK), David Kraus (Archiv ČVUT), Hana Brzobohatá, Kateřina Smutná (Moravský zemský archiv v Brně, dále jen MZA), Alena Mikovcová (Archiv MZLU) a Vladimír Růžek (ředitel Odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra).³⁵

Na tomto místě je však třeba připomenout, že spolupráce mezi Archivem UK³⁶ a Archivem MUNI probíhala již dříve, a to minimálně od 80. let. Viz sdělení Jiřího Pulce: „*Iniciativa v tomto směru, která vzešla od archivářů brněnských vysokých škol, se setkala v Praze s příznivým přijetím. Spolupráce probíhala formou neformálních pracovních schůzek po celé období 80. let. Kromě Archivu UK se na spolupráci podíleli Archiv ČVUT (Magdalena Tayerlová, a v době její mateřské dovolené David Kraus), Archiv VUT v Brně (Ivo Samson, později Renata Krejčí, roz. Votavová), Archiv Masarykovy univerzity, tehdy ještě jako Archiv Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně (Jiří Pulec, Jiřina Kalendovská),*

součástí Masarykovy univerzity. Studium farmacie se po 60 letech vrací na MUNI, která se tak rozrůstá na deset fakult (autor neuveden), dostupné online: <<https://www.em.muni.cz/udalosti/13058-farmaceuticka-fakulta-se-stava-soucasti-masarykovy-univerzity>> (1. 10. 2024).

³¹ Eva Peterková, později Zatloukalová, se tehdy jako čerstvá absolventka brněnského archivnictví stala vedoucí nově zřízeného Archivu VFU, jehož obnova spadá do let 1994–1995. Na začátku své kariéry velmi stála o výměnu zkušeností se služební staršími kolegy z ostatních univerzitních archivů, a proto zorganizovala toto setkání. Petr SVOBODNÝ (* 1958), pracovník ÚDAUK od roku 1990 – dosud, z toho od roku 2005 jeho ředitelem, rozhovor proběhl dne 3. 10. 2024.

³² JINDRA BILOKOVÁ – Ctirad SCHEJBAL – Jaroslav HAVELKA – Miroslav PALAS – Jiří ŠVEC – Martin VAVRO – Petr ŽÚREK, *Historie a současnost báňského školství v Českých zemích*, Ostrava 1996.

³³ Sovětizace československého vysokoškolského systému se mj. projevovala i tím, že velké univerzitní fakulty se tehdy rozdělovaly na menší specializované celky. Vznik nových menších fakult se však ukázal být ve většině případů nefunkční, a tak docházelo k jejich opětovnému slučování. John CONNELLY, *Ztročená univerzita. Sovětizace vysokého školství ve východním Německu, v českých zemích a v Polsku v letech 1945–1956*, Praha 2008 (anglický originál: *Captive University: The Sovietization of East German, Czech, and Polish Higher Education, 1945–1956*, Chapel Hill 2000); Jiří PULEC – Pavel URBÁŠEK, *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945–1969*, Olomouc 2012; Petr SVOBODNÝ, *Lékařské fakulty, nebo lékařské akademie. Vysokoškolská výuka medicíny a lékařská věda v sovětském bloku ve 40. až 60. letech 20. století*, DVT 50/1, 2017, s. 9–27; Chruoš VORLÍČEK, *Pedagogická fakulta University Karlovy ve vývoji učitelského vzdělání v Československu*, AUC-HUCP 15/2, 1975, s. 53–100.

³⁴ Alena MIKOVCOVÁ (* 1954), vedoucí Archivu MZLU (1995–2019), písemné sdělení dne 7. 12. 2024.

³⁵ Eva ZATLOUKALOVÁ (* 1972), ředitelka Archivu VFU (1995–2019), písemné sdělení dne 5. 12. 2024; Alena MIKOVCOVÁ, písemné sdělení dne 7. 12. 2024; Petr SVOBODNÝ, rozhovor proběhl dne 3. 10. 2024; Zdeněk POUSTA (* 1938), vedoucí Archivu UK (1996–2005), rozhovor proběhl dne 1. 10. 2024.

³⁶ Za Archiv UK se na ni výrazně podílel jeho tehdejší ředitel Karel Litsch, Jindra Duchoňová a Ondřej Polišenský. K historii Archivu UK v době tzv. normalizace, jako „niky svobodného bádání“ pod Litschovým vedením viz vzpomínky: Michal SVATOŠ, *Das Institut für die Geschichte der Karls-Universität – Versuch einer Bilanz letzter Bilanz der letzten zwanzig Jahre*, Bohemia 33, 1992, s. 361–370; Jan HAVRÁNEK, *Útluky historické vědy: Archiv Univerzity Karlovy*, in: Antonín Kostlán (ed.), *Věda v Československu v období normalizace (1970–1975)*, Praha 2003, s. 75–79; Ivana ČORNEJOVÁ, *Prst vzpomínek na novodobou historii univerzitního archivu aneb od Kavky po Litsche*, AUC-HUCP 58/1, 2018, s. 233–240.

*Archiv Vysoké školy Zemědělské, dnes Mendelovy univerzity v Brně (Taťjana Šabartová),³⁷ Centrální spisovna Univerzity Palackého v Olomouci (Jan Výmětal) a posléze v 90. letech, pokud si vzpomínám, také zástupkyně Vysoké školy báňské v Ostravě (Jindra Biolková). Porady archivářů zpravidla neměly předem stanovený pevný program, spíše se jednalo o vzájemné konzultace nejrůznějších otázek a problémů. To bylo zvláště důležité pro mimo-
pražské archivy [a univerzitní spisovny], které se, na rozdíl od pražských archivů zvláštního významu, nemohly opřít o delší tradici vlastní odborné archivní práce. [...] Jeden problém však tehdy rezonoval takřka na všech tehdejších setkáních vysokoškolských archivářů, a tím byla spisová služba. Základní normou pro výkon spisové služby na vysokých školách byl tehdy Spisový řád a plán pro vysoké školy (i slovenské), který pocházel ze začátku 60. let.³⁸ Byl na svou dobu poměrně kvalitní, ale v osmdesátých letech se už přežil. Důsledkem byl pokles úrovně spisové služby, což mělo pro archiváře dopad především v oblasti skartací. Proto skupina archivářů iniciovala jednání o vytvoření nové spisové a skartační normy. Ministerstvo přitom vyzvalo archiváře, aby se na zpracování normy podíleli. Na několika školách tehdy probíhaly revize stávajícího spisového plánu, které měly aktualizovat typologii dokumentů, jež tehdy vznikaly na vysokých školách. Externí zpracovatelka nové spisové normy, kterou se stal Typový skartační rejstřík pro vysoké školy³⁹ však na škodu věci pomoci archivářů nevyužila a spokojila se s úpravou rejstříku vydaného pro některé průmyslové odvětví. Spolupráce archivářů vysokých škol v osmdesátých letech přispěla k prohloubení jejich vzájemných pracovních, kolegiálních a namnoze i přátelských kontaktů. Jejím určitým pokračováním se v devadesátých letech stala uvedená celostátní setkání archivářů vysokých škol, při jejichž přípravě se organizátorka mohla opřít o podporu a spolupráci ostatních vysokoškolských archivů v Brně.⁴⁰*

S ustanovením dalších univerzitních archivů (viz výše) se možnosti spolupráce mezi archivy vysokých škol zvětšovaly. Velice aktivní byla v tomto ohledu v 90. letech již zmíněná vedoucí Archivu VFU Eva Peterková, která zorganizovala i druhé celostátní setkání archivářů vysokých škol. To se konalo ve dnech 28.–29. května 1999. Jeho tématem bylo uzavření českých vysokých škol v roce 1939. Akce se za ÚDAUK zúčastnili Petr Svobodný a Blanka Zilynská.⁴¹

V souvislosti se změnou legislativy byly v letech 2005–2006 reakreditovány archivy: UK, ČVUT, MUNI, VUT a nově akreditován Archiv UPOL a dále dosud nezmiňovaný Archiv Univerzity Hradec Králové (dále jen UHK), který získal jako vůbec první ze specializovaných archivů akreditaci, a to v březnu 2005.⁴² Při té příležitosti bylo uspořádáno setkání vysokoškolských archivářů, které se konalo ve východočeské metropoli ve dnech 11.–12. října 2005. Jeho organizátorem byl první vedoucí Archivu UHK Petr Grulich. Tématem

³⁷ Pracoviště mělo v názvu „Archiv“ na základě Organizačního řádu Vysoké školy zemědělské, dle tehdejšího archivního zákona se jednalo o spisovnu. Viz A. MIKOVCOVÁ, *Archivy a archiválie vysokých škol zemědělských*, s. 65.

³⁸ Ze dne 14. 6. 1960, Věstník ministerstva školství a kultury 16, 1960, částka 53, s. 204–205.

³⁹ Instrukce Ministerstva školství České socialistické republiky ze dne 24. 6. 1987, č. j. 19 15187-491; *Skartační řád pro vysoké školy a ostatní podřízené školy organizace*, Praha 1989.

⁴⁰ Jiří PULEC (* 1948), ředitel Archivu MUNI (1979–2015), písemné sdělení dne 25. 11. 2024.

⁴¹ Referáty z konference otištěny ve sborníku: Eva PETERKOVÁ (ed.), *II. setkání archivářů vysokých škol ČR 28.–29. května 1999. Sborník referátů*, Brno 2000.

⁴² Sylva SKLENÁŘOVÁ, *Vývoj Archivu Univerzity Hradec Králové*, Sborník prací východočeských archivů 15, 2011, s. 215–219.

workshopu bylo postavení a funkce vysokoškolských a univerzitních archivů v 21. století, přičemž se řešil zejména tehdy nový akreditační proces archivů, kdy UHK prostřednictvím rektorky Jaroslavy Mikulecké a Petra Grulicha účastníkům sdělovali své zkušenosti. Za odbor archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra na toto téma hovořil její ředitel Václav Babička. Řešila se i otázka informačních systémů, jelikož například studijní agenda se tehdy začala přesouvat z velké části do virtuálního prostoru. V rámci doprovodného programu byla zajištěna prohlídka Muzea východních Čech v Hradci Králové.⁴³

Na základě sdělení pamětníků Jiřího Pulce a Aleny Mikovcové⁴⁴ je třeba uvést, že ve sledované době probíhala užší spolupráce i jen mezi brněnskými univerzitními archivy navzájem, často bez účasti ostatních vysokoškolských archivů. To bylo dáno faktem, že se v moravské metropoli nacházelo nejvíce univerzitních archivů, dnešní poměr je 4 z 12. V minulosti byl jejich podíl o dost vyšší, například před vydáním archivního zákona v roce 2004 byl poloviční, tj. 4 z 8. Z nejrůznějších kolokvií a workshopů organizovaných v rámci této spolupráce zaměřených na aktuální problémy univerzitních archivů,⁴⁵ lze připomenout workshop, který se konal ve dnech 14.–15. června 2006. Jeho tématem byla zejména příprava univerzit na výkon spisové služby v elektronické podobě. Organizoval ji Archiv VFU (Eva Peterková) ve spolupráci s ostatními archivy brněnských veřejných vysokých škol. První den jednání probíhalo na VFU a druhý den na MZLU. Jednání zahájil rektor VFU Vladimír Večerek. Za univerzitní archivy hovořil Jiří Pulec (MUNI), Alena Mikovcová (MZLU), Eva Peterková (VFU) a Renata Krejčí (VUT). Za MZA byla přítomna metodička spisové služby Hana Brzobohatá a ředitelka Kateřina Smutná, obě se aktivně účastnily diskuze. Druhý den jednání otevřel pozdravný projev rektora MZLU Jaroslava Hluška. Poté vystoupili hosté z mimobrněnských archivů. Nejprve Petr Grulich (UHK) s informacemi o novém studijním programu *Aplikované technologie v archivnictví* na této univerzitě. Následně referovala Magdaléna Tayerlová (ČVUT) o činnosti sekce specializovaných archivů v ČAS a možnostech její spolupráce s archivy vysokých škol. Zdeněk Pousta (UK) představil dvě tehdy nové publikace vydané ÚDAUK, na jejichž vydání se podílel jako jejich editor.⁴⁶ Irena Loskotová z FF MUNI promluvila o zapojení archivů vysokých škol do internetové encyklopedie dějin města Brna.⁴⁷ V rámci doprovodného programu proběhla návštěva nedaleké památky UNESCO vily Tugendhat a Botanické zahrady a arboreta MZLU.⁴⁸

⁴³ Tamtéž, s. 219; Zdeněk POUSTA, rozhovor proběhl dne 1. 10. 2024; Alena MIKOVCOVÁ, písemné sdělení dne 7. 12. 2024; Sylva SKLENÁŘOVÁ (* 1976), vedoucí Archivu UHK (2006–dosud), rozhovor proběhl dne 3. 12. 2024.

⁴⁴ Jiří PULEC, písemné sdělení dne 25. 11. 2024; Alena MIKOVCOVÁ, písemné sdělení dne 7. 12. 2024.

⁴⁵ Řešila se například tato problematika: uchování kvalifikačních prací, vedení studijních spisů, správní agenda – vydávání duplikátů diplomů a vysvědčení, evidence archiválií v systému PEVA, elektronické zpracování archiválií v rámci programu Elza.

⁴⁶ Zdeněk POUSTA (ed.), *Chléb poesie: čítanka z Oranienburgu. Výbor z poesie, která ožila v koncentračním táboře Oranienburg-Sachsenhausen*, Praha 2006; Petr HRUBÝ – Pavel KOSATÍK – Zdeněk POUSTA (edd.), *Rozchod 1948. Rozhovory s českými poúnorovými exulanty*, Praha 2006.

⁴⁷ Dostupné online: <<https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/>> (13. 12. 2024). Pro doplnění je třeba uvést, že spolupráce s brněnskými univerzitními archivy byla na tomto projektu skutečně navázána. Například za Archiv MUNI se na psaní hesel významně podílela Jiřina Kalendovská. Archiv MUNI v současné době stojí i o obnovu kooperace. Jana Barbora SLABĚŇÁKOVÁ, pracovnice Archivu MUNI (2015 až dosud), z toho od roku 2021 jeho ředitelka, rozhovor proběhl dne 10. 12. 2024.

⁴⁸ Alena MIKOVCOVÁ, písemné sdělení dne 7. 12. 2024.

Ve dnech 17.–18. října 2007 se uskutečnilo třetí celostátní setkání archivářů vysokých škol zorganizované ÚDAUK a Archivem ČVUT, přičemž první den probíhalo jednání v Karolinu a druhý den v prostorách ČVUT v Dejvicích. Organizátorský tým tehdy tvořili Marek Ďurčanský a Magdalena Tayerlová. Obsah jednání potvrdil stávající trend, kdy se od historických témat přesouvala pozornost k aktuálním problémům archivní praxe. Již tehdy se probírala aktualizace spisových řádů, skartačních plánů, elektronická spisová služba, digitální dokumenty a jejich ukládání, digitalizace klasických dokumentů, zpřístupňování kvalifikačních prací či akreditace. Součástí programu od této akce jsou vždy exkurze, během nichž se účastníci mohou seznámit s prostorami a fondy pořádajících institucí. Součástí doprovodného programu byla též komentovaná procházka za funkcionalistickou architekturou v Dejvicích.⁴⁹

V letech 2007–2013 dosáhly akreditace další archivy vysokých škol: Akademie výtvarných umění v Praze (2007),⁵⁰ VŠB-TUO (2008), Slezská univerzita v Opavě (2011), MZLU (2012) a VFU (2013).⁵¹ V souvislosti se snahou Slezské univerzity v Opavě o vybudování vlastního univerzitního archivu proběhl dne 13. ledna 2009 jeden z dalších neformálních workshopů archivářů vysokých škol mimo „číslovanou“ řadu setkání, tentokrát s tématem spisová a archivní služba na univerzitní půdě. Zorganizovala jej tehdejší pracovnice opavského univerzitního archivu Růt Macurová. Jedním ze závěrů přijatých na tomto jednání bylo i prověření možnosti ustanovení samostatné odborné skupiny vysokoškolských archivů při ČAS.⁵²

Další, celkově již čtvrté oficiální kolokvium vysokoškolských archivářů pořádal Archiv UPOL ve dnech 5.–6. října 2016 na téma *Získávání osobních fondů akademických pracovníků v podmínkách rozvoje elektronických dokumentů*. Téma bylo inspirováno jubileem olomoucké univerzity a související intenzivní akviziční činností. Jako hosté specializující se na tuto tematiku byli na akci pozváni jako řečníci Milan Vojáček, tehdejší vedoucí V. oddělení Národního archivu zaměřeného na kontrolu výkonu spisové služby a elektronických zdrojů, a Jiří Křesťan, který vedl VI. Oddělení fondů nestátní provenience a archivních sbírek Národního archivu.⁵³

Ve dnech 10.–11. dubna 2018 pak v Brně proběhlo páté kolokvium vysokoškolských archivů, které hostil opět Archiv VFU pod vedením Evy Zatloukalové. Z programu je třeba upozornit na vystoupení Karolíny Šimůnkové z Národního archivu zaměřené na dopady tehdy nově platné evropské směrnice GDPR o ochraně osobních údajů na archivy. Dále zde jako host promluvil Milan Vojáček z Národního archivu o Národním digitálním archivu a pracovní skupině pro elektronický dokument. Třetím mluvčím byl Jiří Sedlický z VUT, který pojednal o normě eIDAS, týkající se elektronických podpisů a pečeti. O vedení

⁴⁹ AUK, f. Ústav dějin a archiv Univerzity Karlovy, 2007, program a pozvánka III. celostátní setkání archivářů vysokých škol (fond není zpracován, citován je vlastní archivní fond pracoviště ÚDAUK).

⁵⁰ Archiv Akademie výtvarných umění, který je jedním ze specializovaných pracovišť této umělecké vysoké školy. V tomto zařízení se odráží i specifikum týkající se jeho archivních fondů, kde oproti písemnostem úředního charakteru dominují fondy sbírkového charakteru zahrnující fotografie, plány, výstřižky, ale především grafika a kresby od 17. století až po kvalifikační práce současných absolventů Akademie. Z hlediska ikonografických pramenů se jedná o sbírky prvořadého významu. Dostupné online: <<https://avu.cz/oddeleni/archiv>> (3. 10. 2024).

⁵¹ P. CAJTHAML – M. ĎURČANSKÝ, *University Archives*, s. 73.

⁵² Viz zpráva o průběhu konference publikovaná na webu ČAS, dnes již tam nedostupná, výtisk uložen v AUK, f. Ústav dějin a archiv Univerzity Karlovy, 2009.

⁵³ Renáta KLVAČOVÁ, *Kolokvium archivářů vysokých škol*, in: ČAS v roce 2016, s. 146–147.

typových studijních spisů v elektronické spisové službě pak mluvil Petr Cajthaml. Poslední vystoupení, které přednesla Hana Brzobohatá z MZA, se týkalo skartace dokumentů evidovaných v elektronickém systému spisové služby.⁵⁴

Ustavení Odborné skupiny vysokoškolských a vědeckých archivů při České archivní společnosti a její kolokvia

Za organizaci klíčového setkání pro ustavení OS VVA v rámci ČAS, které proběhlo dne 26. září 2019 v Hradci Králové, stály tyto archivy a jejich vedoucí pracovníci: Archiv UK (Petr Cajthaml), Archiv UHK (Sylva Sklenářová) a Archiv UPOL (Pavel Urbášek). Kolokvium bylo svoláno zejména vzhledem k tomu, že Ministerstvo vnitra ČR tehdy začalo připravovat novou archivní legislativu. Archivy vysokých škol se odborně diskuze nad podobou nového archivního zákona chtěly relevantně zúčastnit, a to i jako svěbytný celek českého archivnictví. Proto došlo k ustavení komunikační platformy umožňující sběr připomínek archivů vysokých škol, jejich vyhodnocení a následnou formulaci ve vztahu k oficiálním připomínkovým místům. Na jednání bylo zvoleno vedení platformy ve složení Petr Cajthaml (Archiv UK), Luděk Navrátil (Archiv MUNI), Sylva Sklenářová (Archiv UHK) a Daniela Brádlarová (Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, dále jen MÚA). Přítomní zástupci archivů vysokých škol a vědeckých institucí se dále shodli na tom, že pro posílení jejich hlasu v rámci struktury archivnictví je nutné, aby se více jejich pracovníků stalo členy ČAS, k čemuž skutečně do konce roku 2019 došlo. Následně se zde diskutovalo budoucí institucionální zakotvení platformy v rámci ČAS. Za ČAS se debaty zúčastnil Tomáš Lachman jako předseda odborné skupiny specializovaných archivů. Plánoval se buď vznik nové samostatné odborné skupiny vysokoškolských archivů, nebo podskupiny vysokoškolských archivů v rámci stávající odborné skupiny specializovaných archivů.⁵⁵

Samotné založení OS VVA proběhlo na setkání, které se konalo ve dnech 6.–7. února 2020 v Ostravě a bylo připraveno pracovníky Archivu VŠB-TUO (viz příloha, obr. 1). Řešilo se na něm samotné založení OS VVA, mj. jeho programové prohlášení atd. Tato varianta vzešla z dalších jednání výboru platformy s ČAS uskutečněných od září 2019. Čestným hostem kolokvia byl ředitel Zemského archivu v Opavě Karel Müller, který promluvil o dohledu (spíše by se však dalo hovořit o spolupráci) této instituce nad vysokoškolskými archivy (UPOL, VŠB-TUO, Slezská univerzita) v gesci ZA v Opavě. Této akce se poprvé zúčastnili i zástupci Archivu Ostravské univerzity, jenž získal akreditaci jako zatím poslední vysokoškolský archiv dne 3. srpna 2020.⁵⁶ Účastníci akce měli možnost si v rámci exkurzí prohlédnout nejen oba ostravské univerzitní archivy, ale i velice zajímavý

⁵⁴ Osobní vzpomínky a e-mailové komunikace Marka Brčáka a Marka Ďurčanského.

⁵⁵ Archiv Univerzity Hradec Králové, f. Univerzita Hradec Králové – rektorát, Archiv Univerzity Hradec Králové, 2019, Zápis z jednání zástupců vysokoškolských a vědeckých archivů v Hradci Králové 26. 9. 2019 (fond není uspořádán); Sylva SKLENÁŘOVÁ, rozhovor proběhl dne 3. 12. 2024.

⁵⁶ Dostupné online: <<https://rektorat.osu.cz/25917/o-archivu/>> (6. 10. 2024). K fungování archivu blíže: Radomír SEĎA, *Archiv Ostravské univerzity*, Ostrava: příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska 37, 2023, s. 154–162.

podnikový archiv vítkovických železáren,⁵⁷ jemuž v současné době bohužel hrozí zánik.⁵⁸ Založení OS VVA při ČAS dle jejích stanov potvrdil ještě výbor ČAS na zasedání 9. března 2020 v Brně⁵⁹ a její nejbližší valná hromada, která se vzhledem k pandemii COVID konala až 26. října 2021.⁶⁰

Další setkání zástupců vysokoškolských archivů, již jako OS VVA, proběhlo ve dnech 20.–21. června 2022 v Hradci Králové, kdy pořadatelskou institucí byl Archiv UHK. První den jednání byl vyhrazen příspěvkům hostů. Za Odbor archivní správy Ministerstva vnitra ČR vystoupila Jiřina Prokopová, která promluvila o specifické situaci specializovaných archivů. Za Statní oblastní archiv v Hradci Králové se ujal slova Radek Pokorný a představil Centrální archivní modul pro sdílení archivních autoritativních záznamů. Poslední příspěvek přednesli Petr Cajthaml a Zdeněk Vašek z ÚDAUK na téma akreditace digitálního archivu UK, v němž se podělili s účastníky akce o zkušenosti s jeho budováním. Druhý den jednání byl věnován současnému stavu vysokoškolských archivů, jejich činnosti a stavu spisových služeb na jednotlivých institucích. V rámci kulturního programu účastníci navštívili moderní kampus univerzity, kde se setkání konalo, kostel svatého Mikuláše v Jiráskových sadech a historické centrum, po němž byla vycházka spojená s komentovanou prohlídkou.⁶¹ Od tohoto data se setkání archivářů vysokých škol a vědeckých institucí konají již každý rok a informace k nim lze dohledat na internetových stránkách OS VVA, které fungují při webu ÚDAUK (viz výše).⁶²

Další možnosti spolupráce

Vysokoškolské a vědecké archivy mezi sebou po roce 1989 spolupracovaly i v rámci řady vědeckých projektů. Zcela jedinečným počinem byla série konferencí zaměřená na dějiny vědy v českých zemích ve 20. století, organizovaných po několik let společně tehdejším Archivem Akademie věd ČR a ÚDAUK. Samotná setkání se konala vždy střídavě na půdě Akademie a UK, podobně se organizátoři také střídali v redigování publikačních výstupů z nich.⁶³ Dnes jsou tyto svazky zároveň důležitými prameny k dějinám české vědy

⁵⁷ K němu podrobněji Lukáš LISNÍK, *Podnikový archiv Vítkovických železáren, dnes Vítkovice, a. s., v letech 1954–2023*, Ostrava: příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska 37, 2023, s. 67–114.

⁵⁸ Osobní vzpomínky a e-mailové komunikace Marka Brčáka a Marka Ďurčanského.

⁵⁹ Dostupné online: <<https://cesarch.cz/o-nas/schuze-vyboru/>> (1. 12. 2024).

⁶⁰ Dostupné online: <<chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://cesarch.cz/wp-content/uploads/2021/12/VH-%C4%8CCAS.pdf>> (1. 12. 2024).

⁶¹ Dostupné online: <<https://www.uhk.cz/cs/univerzita-hradec-kralove/uhk/aktualne/na-univerzite-hradec-kralove-probehlo-setkani-odborne-skupiny-vysokoskolskych-a-vedeckych-archivu-ceske-archivni-spolecnosti>> (3. 12. 2024). Sylva SKLENÁŘOVÁ, rozhovor proběhl dne 3. 12. 2024.

⁶² Dostupné online: <<https://udauk.cuni.cz/ARCH-151.html>> (3. 12. 2024).

⁶³ Hana BARVÍKOVÁ (ed.), *Věda v českých zemích za druhé světové války: sborník z konference*, Praha 1998 (= Práce z dějin Akademie věd, ser. C3); Petr SVOBODNÝ – Blanka ZILYNSKÁ (edd.), *Věda v Československu v letech 1945–1953*, Praha 1999; Hana BARVÍKOVÁ – Marek ĎURČANSKÝ – Pavel KODERA (edd.), *Věda v Československu v letech 1953–1963*, Praha 2000 (= Práce z dějin vědy 1); Petr SVOBODNÝ – Blanka ZILYNSKÁ (edd.), *Česká věda a Pražské jaro (1963–1970). Sborník z konference (Praha 22–23. listopadu 2000)*, Praha 2001 (= Práce z dějin vědy 2); Antonín KOSTLÁN (ed.), *Věda v Československu v období normalizace (1970–1975): sborník z konference (Praha, 21.–22. listopadu 2001)*, Praha 2002 (= Práce z dějin vědy 4). Viz příloha, obr. 4.

a vysokého školství, protože zachycují také řadu vzpomínek pamětníků a diskuse vedené během jednání.⁶⁴

Dále lze připomenout i tři semináře k dějinám českých vysokých škol v druhé polovině 20. století, které organizovali pracovníci vysokoškolských archivů. První se uskutečnil ve dnech 14.–15. října 2009 v Hradci Králové a jeho hlavním pořadatelem byl Archiv UHK.⁶⁵ Druhý proběhl ve dnech 19.–20. října 2011 na půdě Archivu UPOL v Olomouci.⁶⁶ Poslední se konal ve dnech 15.–16. října 2013 opět v Hradci Králové, kdy jej uspořádal Archiv UHK ve spolupráci s Archivem UPOL pod názvem *Ke studiu dějin vysokého školství po druhé světové válce*.⁶⁷

Jako příklady lze dále uvést granty společně řešené na půdě ÚDAUK a MÚA: *Univerzita Karlova a Československá akademie věd. Instituce vědy a vysokoškolské vzdělávání v proměnách vědy a politiky v letech 1945–1968*⁶⁸ a *Jaroslav Bidlo a Milada Paulová: zakladatelské osobnosti historické slavistiky v kontextu vývoje české vědy*.⁶⁹ Nebo je možné uvést společný projekt archivů MUNI a UPOL: *Systém, koncepce a charakter českého vysokého školství v období let 1945–1969*.⁷⁰ V rámci vědecké spolupráce lze zmínit i lektorování publikací, například práci Vlasty Mádlové z MÚA o České akademii věd a umění⁷¹ připomínkoval Marek Ďurčanský. Pavel Urbášek, ředitel Archivu UPOL, recenzoval knihu *Mezi konkurencí a spoluprací*,⁷² pokud tedy mají být uvedeny alespoň dva příklady za všechny. V neposlední řadě v rámci vědecké spolupráce lze zmínit podíl

⁶⁴ Pavel Urbášek pokládá tyto vědecké konference, na jejichž pořádání se podílel zejména Antonín Kostlán, za velice důležité, jelikož byly iniciační pro další výzkum dějin vysokých škol a vysokého školství po roce 1945. Je třeba si totiž uvědomit, že se víceméně začínalo na „zeleném drnu“ a vedle konferenčních textů se dávali dohromady také lidé, kteří se tak či onak těmito dějinami zabývali. Pavel URBÁŠEK, rozhovor proběhl dne 19. 11. 2024.

⁶⁵ Viz zpráva o průběhu semináře Blanka ZILYNSKÁ, *Možnosti a meze výzkumu dějin vysokého školství po roce 1945*, AUC-HUCP 49/1, 2009, s. 124–126. Výstupy publikovány jednak ve Východočeských listech historických 27, 2010, s. 5–108, 170–189, a jednak v publikaci: Sylva SKLENÁŘOVÁ (ed.), *Možnosti a meze výzkumu dějin vysokého školství po roce 1945*, Hradec Králové 2010.

⁶⁶ Zpráva o akci uvedena v: Blanka ZILYNSKÁ, *Vysoké školy a společnost*, AUC-HUCP 51/2, 2011, s. 109–112. Příspěvky otištěny v AUC-HUCP 52/1, 2012, s. 9–69 (edd. Jakub JAREŠ – Blanka ZILYNSKÁ), dále jako dílčí texty v knize: Jakub JAREŠ – Matěj SPURNÝ – Katka VOLNÁ a kol., *Náměstí Krasnoarmějců 2. Učitelé a studenti Filozofické fakulty UK v období normalizace*, Praha 2012, a jako samostatná studie: Marta Edith HOLEČKOVÁ, *Konfliktní lekce z internacionalismu: studenti z „třetího světa“ a jejich konfrontace s českým prostředím (1961–1974)*, Soudobé dějiny 20/1–2, s. 158–175.

⁶⁷ Sylva SKLENÁŘOVÁ, rozhovor proběhl dne 3. 12. 2024. Z tohoto semináře již bohužel nevznikly tištěné výstupy.

⁶⁸ Ústředním výstupem je monografie: Jakub JAREŠ – Martin FRANC a kolektiv, *Mezi konkurencí a spoluprací. Univerzita Karlova a Československá akademie věd 1945–1968*, Praha 2018.

⁶⁹ Hlavní výstupy z něj: Daniela BRÁDLEROVÁ, *Milada Paulová – první česká profesorka. Mezi soudobými dějinami a byzantologií*, Praha 2023; Jan BOHÁČEK – Daniela BRÁDLEROVÁ – Marek ĎURČANSKÝ – Jiřina URBANOVÁ, *Jaroslav Bidlo (1868–1937) a Milada Paulová (1891–1970). Bibliografie publikovaných prací*, Praha 2024.

⁷⁰ Z něj vzešla kniha: J. PULEC – Pavel URBÁŠEK, *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945–1969*. Společným dílem je i práce ze staršího projektu: Pavel URBÁŠEK – Jiří PULEC – Karel KONEČNÝ – Jiřina KALEDOVSKÁ, *Kapitoly z dějin univerzitního školství na Moravě v letech 1945–1990*, Olomouc 2003.

⁷¹ Vlasta MÁDLOVÁ, *Stále vojsko vědecké. Česká akademie věd a umění 1891–1952*, Praha 2024.

⁷² J. JAREŠ – M. FRANC a kol., *Mezi konkurencí a spoluprací. Univerzita Karlova a Československá akademie věd 1945–1968*, I. c.

pracovníků archivů vysokých škol a vědeckých institucí na činnosti Výzkumného centra pro dějiny vědy⁷³ či fungování Společnosti pro dějiny vědy a techniky.⁷⁴

Mezinárodní spolupráce českých a zahraničních univerzitních archivů

Čeští vysokoškolští a vědečtí archiváři se nepotkávají jen mezi sebou, ale rovněž se svými zahraničními protějšky. V rámci této spolupráce je potřeba zmínit v první řadě zasedání sekce univerzitních a vědeckých archivů při mezinárodní vědecké radě⁷⁵ (*International Council on Archives – Section on University and Research Institution Archives*, zkratka ICA/SUV),⁷⁶ které se konalo ve dnech 29. září – 3. října 2010 v Praze, a tzv. *Frühjahrstagungen*.⁷⁷

Tématem celosvětového pražského sjezdu⁷⁸ univerzitních a vědeckých archivářů byla otázka *Archivní teorie a praxe: Jsou archiváři historici?* (*Archival Traditions and Practice. Are Archivists Historians?*). Akci kromě ÚDAUK zaštiťovaly dále MÚA, Archiv VFU, ČAS a Společnost pro dějiny vědy a techniky. Téma konference se možná českým archivářům může zdát jako nadbytečné, jelikož odpověď na nastolenou premisu by měla v naší archivní tradici znít samozřejmě ano. Když ale přihlédneme k tradici mimo středoevropský prostor, a to k praxi uplatňované v západní (kromě Francie) a severní Evropě a zejména pak v anglo-amerických zemích, odpověď už tak jednoznačná nebude. Zde jsou totiž archiváři, pokud tamější situaci popíšeme v extrému, často pouhým servisem pro vědecké ambice historiků, což je dáno i formou jejich vzdělávání nikoliv v rámci historických věd, ale při knihovnickém či informačním studiu. Souvisí to s ideálem nestranného pozorovatele („impartial observer“), který nemá ovlivňovat výběr archiválií z pohledu potřeb budoucí historiografie. Přesto je jasné, že tento systém ani v anglofonních zemích neplatí vždy, a to i vzhledem k tomu, že archiváři se podílejí na výběru dokumentů, které mají být uchovány pro příští generace, a v tomto ohledu jsou zcela jistě i historiky.⁷⁹ Mezinárodní sjezd byl připraven i v součinnosti s dalšími univerzitními archivy, jelikož akci předcházelo přípravné

⁷³ Magdaléna POKORNÁ, *Výzkumné centrum pro dějiny vědy*, Český časopis historický (dále jen ČČH) 98/4, 2000, s. 905–906; TÁŽ, *Výzkumné centrum pro dějiny vědy*, Zpravidaj Historického klubu 12/1, 2001, s. 65–66; Antonín KOSTLÁN, *Výzkumné centrum pro dějiny vědy*, ČČH 101/1, 2003, s. 741–745; TÝŽ, *Výzkumné centrum pro dějiny vědy (2000–2004)*, in: Markéta Devátá – Antonín Kostlán (edd.), *Semináře a studie k dějinám vědy*, Praha 2009 (= *Práce z dějin vědy* 21), s. 541–592. Z publikací vydaných Centrem pro dějiny vědy, na nichž se podíleli i univerzitní archiváři, lze například zmínit: Antonín KOSTLÁN – Alice VELKOVÁ (edd.), *Wissenschaft im Exil: die Tschechoslowakei als Kreuzweg 1918–1989*, Praha 2004 (= *Práce z dějin vědy* 17); Richard VAŠEK (ed.), *Věda a armáda – věda a válka (1914–2004)*, *Sborník příspěvků z mezinárodní konference (Praha 24.–25. 11. 2004)*, Praha 2006.

⁷⁴ Ke společnosti blíže viz její internetové stránky: <<https://www.sdv.cz>> (2. 10. 2024); Pavel DRÁBEK, *Společnost pro dějiny věd a techniky*, Akademický bulletin Akademie věd České republiky 1/2005, s. 20–21.

⁷⁵ K jejímu fungování podrobněji její internetové stránky: <www.ica.org> (2. 10. 2024) a novodobý manifest: Václav BABIČKA, *Mezinárodní archivní rada tváří k budoucnosti: Konsensus z Curaçao 2006*, AČ 57/4, 2007, s. 270–272.

⁷⁶ K ní blíže viz: <<https://www.ica.org/ica-network/professional-sections/suv/>> (2. 10. 2024).

⁷⁷ Marek ĎURČANSKÝ, *Frühjahrstagung 2013–2017–2022. Společný projekt archivů vysokých škol a vědeckých institucí a letošní setkání v Mnichově*, *Práce z dějin Akademie věd* 14/1, 2022, s. 107–111.

⁷⁸ Akce se zúčastnilo 36 zahraničních kolegů z 19 zemí, v rámci tří kontinentů (Evropa, Asie, Amerika).

⁷⁹ Milada SEYRKOVÁ, *Archivní teorie a praxe: jsou archiváři historici? Seminář archivářů vysokých škol a vědeckých institucí a konference ICA/SUV*, AČ 61, 2011, s. 177–180; Marek ĎURČANSKÝ, *Jsou archiváři historici? Zasedání ICA/SUV v Praze*, in: ČAS v roce 2010, s. 119–122; Petr CAJTHAML – Marek ĎURČANSKÝ, *Jsou archiváři historici? Zasedání ICA/SUV v Praze (29. 9. – 3. 10. 2010)*, AUC-HUCP 51/2, 2011, s. 105–107.

setkání 14. září 2010 v Brně na půdě VFU. Jeho hlavním výstupem byly informativní postery zachycující tradice a současnost českých institucí, prezentované v anglické verzi zahraničním kolegům na pražském zasedání. Další součástí programu byla prohlídka tehdy zcela nových prostorů Archivu VUT,⁸⁰ pro něž byla adaptována budova historické univerzitní menzy.⁸¹

Při archivních společnostech sousedních zemí rovněž fungují samostatné odborné skupiny⁸² vysokoškolských a vědeckých archivů. Z nich nejaktivnější jsou ty při německém *Verband deutscher Archivar/innen* (dále jen VdA) a rakouském *Verband österreichischer Archivarinnen und Archivare* (dále jen VöA). Největší tradici má německá *Fachgruppe 8: Archivare und Archivarinnen an Hochschularchiven und Archiven wissenschaftlicher Institutionen* při VdA, která byla založena již roku 1978.⁸³ Rakouská *Fachgruppe der Universitäts- und Wissenschaftsarchive* při VöA pak vznikla roku 2008.⁸⁴ Členové německé odborné skupiny při VdA se od roku 1997 začali pravidelně scházet na pracovních setkáních i mimo každoroční celoněmecké archivní konference (tzv. *Archivtag*), jež se konají obvykle na přelomu léta a podzimu.⁸⁵ Vznikla tak tradice tzv. *Frühjahrstagungen*,⁸⁶ pořádaných vždy na jaře v některém z německých univerzitních center, obvykle za spolupráce několika příslušných archivů daného regionu.⁸⁷ Na tyto akce jsou od roku 2010 zváni i zástupci českých vysokoškolských archivů, opakovaným hostem tak na těchto jednání byl například Marek Ďurčanský, tehdejší vedoucí Archivu UK a později i člen výboru ČAS za specializované archivy.⁸⁸ Po něm se zastoupení univerzitních archivářů z českých zemí na těchto akcích ujala Kamila Mádrová, donedávna vedoucí Archivu ČVUT.

⁸⁰ Alžběta SKÁKALOVÁ, *Duchovní potrava místo menzy*, AČ 61/2, 2011, s. 173–176.

⁸¹ M. SEKYRKOVÁ, *Archivní teorie*, s. 180. Není bez zajímavosti, že autorka zprávy hovoří o tomto setkání vysokoškolských archivářů jako už o tradiční akci, kterou pravidelně pořádají.

⁸² Zde bychom jen upozornili, že němečtí i rakouští kolegové používají termíny *Fachgruppe* (odborná skupina) a *Arbeitsgruppe* (pracovní skupina), obojí fungují jako samostatné složky příslušných spolků, přičemž odborné skupiny zahrnují zástupce určitého typu archivů, zatímco pracovní skupiny jsou zaměřeny na konkrétní věcnou problematiku.

⁸³ K ní blíže viz: <<https://www.vda.archiv.net/fg8/index.html>> (1. 10. 2024).

⁸⁴ Srov.: <<https://www.voea.at/index.php/fachgruppen/#fg2>> (1. 10. 2024).

⁸⁵ K některým z nich viz zprávy českých účastníků: Jindřich SCHWIPPEL – Daniel DOLEŽAL, 75. *Německý Archivtag ve Stuttgartu (27.–30. září 2005)*, in: ČAS v roce 2005, s. 39–43; Karel HALLA, 87. *Německý archivní sněm ve Wolfsburgu*, in: ČAS v roce 2017, s. 121–123; Mikuláš ČTVRTNÍK, *Právně jisté – archivy a jejich právní rámec. Německý archivní sjezd v Suhl v roce 2019 (17.–20. 9. 2019)*, AČ 71/1, 2021, s. 49–76.

⁸⁶ Věcně jsou tzv. *Frühjahrstagungen* (tedy konference konající se vždy počátkem jara) organizovány tak, že se každý rok zaměřují na jedno ústřední téma (viz níže), které je projednáváno v plénu, a dále se rokuje v několika samostatných sekcích řešících dílčí subtémata. Kromě toho se v rámci *Frühjahrstagung* setkávají menší pracovní skupiny zaměřené na řešení časově omezených projektů nebo naopak na dlouhodobé palčivé problémy (digitalizace apod.). Pravidelnou součástí jednání bývá také výroční zasedání samotné odborné skupiny. Andreas BECKER – Karsten KÜHNEL, *Frühjahrstagung der Fachgruppe 8 im VdA in Erlangen*, *Archivar: Zeitschrift für Archivwesen* 68/2, 2015, s. 183–184; tiž, *Frühjahrstagung der Fachgruppe 8 im VdA in Weimar*, *Archivar: Zeitschrift für Archivwesen* 69/3, 2016, s. 282–284.

⁸⁷ Seznam konferencí lze nalézt na stránkách: <<https://www.vda.archiv.net/fg8/veranstaltungen.html>> (1. 10. 2024).

⁸⁸ Například k zasedání v Saské Kamenici pořádanému Archivem Technické univerzity v Chemnitz v březnu 2010 viz Marek ĎURČANSKÝ, *Zasedání 8. pracovní skupiny Sdružení německých archivářů v Saské Kamenici, 24.–26. 3. 2010*, AČ 60/3, 2010, s. 280–283.

Poté, co byla v roce 2008 ustanovena specializovaná skupina univerzitních a vědeckých archivů při rakouské VöA, vznikla myšlenka na širší spolupráci tohoto typu archivů v rámci středoevropského prostoru, která by propojila české, případně i polské a další potenciálně zainteresované odborné společnosti. Výsledkem těchto snah bylo uspořádání prvního *Frühjahrstagung* mimo Německo, a to na jaře roku 2013 v Praze na téma mezinárodní spolupráce mezi archivy (*Archive im Verbund: Netzwerke und Kooperationen*) za poměrně slušné účasti archivářů z Rakouska a České republiky (viz příloha, obr. 2 a 3). Oficiálními pořadateli této akce kromě VdA bylo naše domovské pracoviště, tj. ÚDAUK (mj. většina oficiální části programu probíhala v Karolinu) a ČAS.⁸⁹ Akce vyvolala pozitivní ohlasy, proto už na konci pražské konference zazněly návrhy na zorganizování dalších konferencí v podobném formátu. Tato třístranná setkání se uskutečnila na jaře 2017 ve Vídni, tentokrát na téma archivář jako historiograf (*Normen und Ethos. Schreiben Archivarinnen und Archivare Geschichte?*),⁹⁰ a v roce 2022 v Mnichově, a to poprvé částečně i hybridní formou, kdy tématem jednání byl archivní výběr (*Bewertung – eine Kernaufgabe im Archiv*).⁹¹

Ze slovenských konferencí, kterých se účastnili zástupci jak českých, tak i slovenských univerzitních archivů, je třeba zmínit XVII. archivní dny, které se pod záštitou Společnosti slovenských archivářů (*Spoločnosť slovenských archivárov*) konaly 21.–23. května 2013 v Bratislavě. Organizaci zajišťoval tamější Archiv Univerzity Komenského a zejména jeho dlouholetý ředitel Viliam Csáder a pozdější předsedkyně Společnosti Mária Grófová. Jednání v Bratislavě bylo z velké části zaměřeno na problematiku univerzitních archivů. Akce se zúčastnili univerzitní archiváři nejen z České a slovenské republiky, ale také z Maďarska, Rakouska, Polska a Slovinska.⁹²

Pracovníci zahraničních univerzitních archivů přijíždějí často i na stáže do českých univerzitních archivů, přičemž pobyt je většinou reciproční, tj. vede k návštěvě českého archiváře u zahraničních kolegů. V tomto směru je nejvíce aktivní ÚDAUK, který má navázanou dlouholetou spolupráci s polskými (například: Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie; Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków; Archiwum Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu; Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego), rakouskými

⁸⁹ Ke konferenci blíže JAKUB JAREŠ, *Archivy v (mezinárodním) spojení. Archive im Verbund: Netzwerke und Kooperationen: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum*, 13.–15. 3. 2013. Organizátoři: Fachgruppe 8 im Verband deutscher Archivarinnen und Archivare e. V.; Česká archivní společnost; Ústav dějin UK a archiv UK, AUC-HUCP 53/1, s. 105–107. Texty byly publikovány v konferenčním sborníku: JENS BLECHER – SABINE HAPP (Hgg.), *Archive im Verbund: Netzwerke und Kooperationen*, Leipzig 2014 (= Wissenschaftsarchive 3).

⁹⁰ Ke konferenci blíže MIKULÁŠ ČTVRTNÍK – MAREK ĎURČANSKÝ – MILÉNA JOSEFOVIČOVÁ – ELIŠKA PAVLÁSKOVÁ – TOMÁŠ W. PAVLIČEK, *Společné zasedání rakouských, německých a českých archivářek a archivářů vysokých škol a vědeckých institucí*, in: ČAS v roce 2017, s. 100–108. Příspěvky byly uveřejněny v: JENS BLECHER – SABINE HAPP – JULIANE MIKOLETZKY (Hgg.), *Normen und Ethos. Schreiben Archivarinnen und Archivare Geschichte?*, Leipzig 2018 (= Wissenschaftsarchive 6).

⁹¹ MAREK BRČÁK – MAREK ĎURČANSKÝ, *Bewertung – eine Kernaufgabe im Archiv. Frühjahrstagung 2022 der Fachgruppe 8 im Verband deutscher Archivarinnen und Archivare e.V.*, 5.–8. dubna 2022, Mnichov, AUC-HUCP 62/2, 2022, s. 228–231; MAREK ĎURČANSKÝ, *Třetí společná konference německých, rakouských a českých archivářů vysokých škol a vědeckých institucí*, in: ČAS v roce 2022, s. 94; příspěvky publikovány v: STEPHAN LUTHER (Hg.), *Bewertung – Eine Kernaufgabe im Archiv. Frühjahrstagung 2022 der FG 8 im VdA*, Chemnitz 2022 (e-kniha, viz poznámka č. 5).

⁹² MARIE RYANTOVÁ, *XVII. archivní dny na Slovensku*, in: ČAS v roce 2013, s. 60–62. Dostupné online: <<https://uniba.sk/o-univerzite/rektorat-uk/archiv-uk-a/vedecka-odborna-a-publikacna-cinnost-archivu-uk/konferencie/rozhovor-so-zahranicnymi-ucastnikmi-konferencie/>> (2. 10. 2024).

(Archiv der Universität Wien), německými (Universitätsarchiv Leipzig,⁹³ Archiv der Technischen Universität Dresden,⁹⁴ Archiv der Technischen Universität Chemnitz, Universitätsarchiv Heidelberg) a slovenskými (Archív Univerzity Komenského v Bratislave) univerzitními a vědeckými archivy.⁹⁵ Zahraniční kolegové, nejčastěji přes program Erasmus+, přijíždějí ale i do dalších univerzitních center, například do archivů MUNI a ČVUT.⁹⁶

Závěr

Závěrem lze shrnout, že archivy vysokých škol a vědeckých institucí, spolu intenzivně spolupracují přes tři desítky let. Vhodné pole pro sdílení zkušeností tvoří především pravidelná setkávání v rámci seminářů, workshopů atd. Základem pro ně je ale především dobrá vůle a přátelské vazby, které se mezi archiváři těchto institucí postupně vytvořily. Dalším významným pojítkem jsou společné projekty, a to nejen ty vědecké, jež jsou zaměřeny na dějiny vysokých škol, ale i ty reagující na výzvy digitálního věku. Vůdčí osobností, která dle vzpomínek pamětníků stála u vzniku tradice setkávání vysokoškolských archivářů v druhé polovině 90. let, byla Eva Zatloukalová, první vedoucí Archivu VFU. Důležitými osobnostmi tehdy byli dnes již emeritní vedoucí Archivu UK Zdeněk Pousta⁹⁷ a emeritní ředitel Archivu MUNI Jiří Pulec,⁹⁸ kteří se v 90. letech též výrazně podíleli na sdílení zkušeností mezi univerzitními archivy. V současné době je jednou z vůdčích osobností

⁹³ Marek ĎURČANSKÝ, *Hochschularchive und Hochschuljubiläen, Technische Universität Chemnitz*, 7.–8. července 2011, AUC-HUCP 51/1, 2011, s. 101–103; Marek ĎURČANSKÝ – Jens BLECHER, *Universitätsjubiläen und Universitätsarchive. Die Jahrhundertfeiern an den Hochschulen in Prag und Leipzig als Chance für die Universitätsarchive*, Jahrbuch für Universitätsgeschichte 14, 2011, s. 229–234.

⁹⁴ Marek ĎURČANSKÝ, *Potenziale, Kooperationen und Grenzen der Universitätsarchive. Tagung anlässlich 60 Jahre Archiv der TU Dresden, Drážďany 29. 11. 2012*, AUC-HUCP 52/2, 2012, s. 141–142.

⁹⁵ Marek ĎURČANSKÝ, *Ústav dějin Univerzity Karlovy a archiv Univerzity Karlovy a archivní spolupráce*, in: Jan Kahuda – Lenka Matušiková (edd.), 13. celostátní konference archivářů. Sborník příspěvků České archivy a zahraniční inspirace, Praha 2010 (= Zpravodaj pobočky České informační společnosti 51, 2009), s. 63–67, s. 65.

⁹⁶ Sdělení Taťany Vávřínkové, pracovnice Archivu ČVUT, a Jany Barbory Slaběňákové, ředitelky Archivu MUNI.

⁹⁷ Pavel Urbášek na jeho činnost v 90. letech vzpomíná následovně: „Znal jsem jeho texty i životní příběh; cenil jsem si u něj zejména toho, že dával zcela přirozeně najevo, že nás mladé a nezkušené bere za plnohodnotné příslušníky ‚rodiny‘ univerzitních archivářů.“ Pavel URBÁŠEK, rozhovor proběhl dne 19. 11. 2024. K osobnosti a dílu Z. Pousty blíže Karol BÍLEK, *Sedmdesátiny Zdeňka Pousty*, AČ 58/4, 2008, s. 316–318; Týž – Hana KÁBOVÁ, *Výběrová bibliografie prací Zdeňka Pousty*, tamtéž, s. 318–324.

⁹⁸ Pavel Urbášek k němu dodává: „[...] vynikající archivář a současně skvělý historik, navíc s vytříbenými stylistickými dovednostmi. Já jsem s ním konzultoval celou řadu věcí, stali jsme se blízkými přáteli, a to nás dovedlo ke koncipování společných, nejen vědeckých projektů [viz výše].“ Pavel URBÁŠEK, rozhovor proběhl dne 19. 11. 2024. Alena Mikovcová o něm hovoří dokonce jako o „doyenu“ brněnských univerzitních archivů: „Ráda bych připomněla, že neformální autoritou v rámci archivů brněnských vysokých škol byl Jiří Pulec. Archiv MUNI byl vždy považován za centrum brněnského vysokoškolského archivnictví a on byl uznáván jako jeho doyen. Úroveň jeho teoretických znalostí a praktických zkušeností byly s námi nesrovnatelné. My mladší kolegové jsme rádi vyhledávali jeho rady a poslouchali jeho názory a postřehy. Byl velmi ochotný se s námi scházet nad aktuálními tématy buď na MUNI nebo jinde (při oslavách výročí brněnských univerzit, při kterých jsme pořádali výstavy insignií a archiválií, na celostátních konferencích nebo ad hoc při řešení nejrůznějších aktualit a sondování vzájemných názorů na ně).“ Alena MIKOVCOVÁ, písemné sdělení dne 7. 12. 2024. K osobnosti J. Pulce viz Jiřina KALEDOVSKÁ, *K šedesátinám Jiřího Pulce*, AČ 58/3, 2008, s. 246–248.

podílejících se významně na spolupráci mezi univerzitními archivy Petr Cajthaml, který je od roku 2013 vedoucím Archivu UK, od roku 2020 předseda OS VVA a od roku 2022 člen Vědecké archivní rady.

Výměna zkušeností mezi univerzitními archivy se týká řady oblastí,⁹⁹ například výstavby nových archivních budov,¹⁰⁰ digitalizace,¹⁰¹ budování digitálního archivu/archivního informačního systému,¹⁰² archivního výběru,¹⁰³ popularizace archivů,¹⁰⁴ dopadů archivní legislativy,¹⁰⁵ předarchivní péče,¹⁰⁶ elektronické spisové služby¹⁰⁷ či zpřístupňování archiválií.¹⁰⁸ Ve výčtu by šlo dále pokračovat, ale tato témata byla nejčastěji řešena na plénu

⁹⁹ Literatura k jednotlivým tématům současného archivnictví je vybírána ve vztahu k archivům vysokých škol a vědeckých institucí.

¹⁰⁰ V nedávné době získaly nové budovy Archiv ČVUT a Archiv UPOL a totéž je dlouhodobým záměrem i ÚDAUK. Dostupné online: <<https://udauk.cuni.cz/ARCH-128.html>>; <<https://www.upol.cz/nc/zpravy/zprava/clanek/univerzita-palackeho-otevrela-novy-archiv-pojme-az-sest-kilometru-pisemnosti/>>; <https://cesarch.cz/wp-content/uploads/2023/04/Madrova_2023_04_12.pdf> (20. 11. 2024).

¹⁰¹ Michal SVATOŠ, *Digitalizace listin Archivu Univerzity Karlovy v Praze: (bilance jednoho projektu)*, AUC-HUCP 49/1, 2009, s. 113–117; Marek ĐURČANSKÝ, *Die tschechischen Spezialarchive und die Digitalisierung*, in: Stephan Luther (Hg.), *Sind wir fit für das 21. Jahrhundert? Die aus den neuen Technologien erwachsenden Anforderungen an die Archive. Beiträge zur Frühjahrstagung der Fachgruppe 8 – Archive und Archivarinnen an Hochschularchiven und Archiven wissenschaftlicher Institutionen – des Verbandes deutscher Archivarinnen und Archivare am 25. und 26. März 2010 an der Technischen Universität Chemnitz*, Chemnitz 2011, s. 53–64; TÝŽ, *Czeskie archiwa specjalistyczne – digitalizacja i spuścizny*, in: Tomasz Filip (ed.), *Archiwa, biblioteki, muzea wobec nowych wyzwań w dobie digitalizacji*, Kraków 2011, s. 41–50; Petr CAJTHAML – Jakub JAREŠ, *Digitalizace archivních dokumentů o studentech pražských univerzit z období 1882–1939*, AUC-HUCP 52/1, 2012, s. 106–109; Petr CAJTHAML – Lenka VAŠKOVÁ, *Studenti pražských univerzit 1882–1945: digitalizace v Archivu Univerzity Karlovy*, Archivum Trebonense 14, 2017, s. 204–215; TÝŽ, *Digitalizační projekt „Studenti pražských univerzit 1882–1945“*, in: ČAS v roce 2014, s. 150–151.

¹⁰² Eliška PAVLÁSKOVÁ – Petr CAJTHAML, *Evolution of Electronic Records Management Systems, Digital Archiving and Czech Universities. From Student Information Systems to Digital Records Management and Long Term Preservation*, in: J. Blecher – S. Happ – J. Mikoletzky (Hgg.), *Normen und Ethos*, s. 193–201; Petr CAJTHAML – Eliška PAVLÁSKOVÁ – Zdeněk VAŠEK, *Archivní informační systém Univerzity Karlovy jako nástroj k vybudování LTP archivu*, in: Katarína Tomková (ed.), *LTP 2019. Nové trendy a východiská pri budovaní LTP archivov*, Bratislava 2019, s. 64–77.

¹⁰³ Marek ĐURČANSKÝ, *Dokumentacja pozaaktowa w czeskich archiwach specjalistycznych na przykładzie Archiwum Uniwersytetu Karola*, in: Adam Górski (ed.), *Co po nas zostaje? Zagadnienia metodologiczne. Materiały konferencji naukowych organizowanych przez Archiwum Nauki PAN i PAU i Polską Akademię Umiejętności*, Kraków 2018, s. 209–214; Marek BRČÁK – Marek ĐURČANSKÝ, *Die Bewertung von Nachlässen. Erfahrungen aus dem Institut für Geschichte und Archiv der Karlsuniversität in Prag*, in: S. Luther (Hg.), *Bewertung – Eine Kernaufgabe*, s. 17–24.

¹⁰⁴ Kamila MADROVÁ, *Mezinárodní den archivů v Archivu Českého vysokého učení technického*, in: ČAS v roce 2017, s. 190; TÝŽ, *Archiv hravý a interaktivní aneb dny otevřených dveří v Archivu ČVUT*, in: ČAS v roce 2018, s. 135; Kateřina SCHWABIKOVÁ, *Mezinárodní den archivů v Ústavu dějin Univerzity Karlovy a archivu Univerzity Karlovy v Praze*, in: ČAS v roce 2015, s. 160–163; TÝŽ, *Pražská muzejní noc a Mezinárodní den archivů v Karolinu, historickém sídle Univerzity Karlovy*, in: ČAS v roce 2016, s. 134–136; Marek BRČÁK – Marek ĐURČANSKÝ – Petr PRIBILINEC, *Noc vědců v Archivu UK*, in: ČAS v roce 2020–2021, s. 109.

¹⁰⁵ Zdeněk VÁCHA, *Specializované archivy a jejich zkušenosti se stávající archivní legislativou: výsledky ankety provedené v květnu 2010*, *Práce z dějin Akademie věd* 3/1, 2011, s. 121–130.

¹⁰⁶ Daniela BRÁDLEROVÁ, *Spisová a předarchivní péče v Akademii věd České republiky*, *Paginae historiae* 20/2, 2012, s. 182–193; Petr CAJTHAML – Marek ĐURČANSKÝ, *Předarchivní péče v Archivu Univerzity Karlovy v minulosti a současnosti*, *Paginae historiae* 20/2, 2012, s. 194–207.

¹⁰⁷ Daniela BRÁDLEROVÁ, *Elektronická spisová služba v AV ČR*, *Práce z dějin Akademie věd* 2/2, 2010, s. 149–152.

¹⁰⁸ Petr CAJTHAML – Marek ĐURČANSKÝ, *Specifika specializovaných archivů v oblasti zpřístupňování archivního materiálu – zkušenosti z praxe Ústavu dějin v Archivu Univerzity Karlovy*, in: 14. celostátní konference archivářů ČR: *Archivy zpřístupněné a otevřené? Současné trendy ve zpřístupňování archiválií*. Františkovy Lázně 26.–28. dubna 2011, Praha 2012 (= *Zpravodaj pobočky České informační společnosti* 52, 2012), s. 52–55.

pravidelných setkání vysokoškolských archivářů, přičemž je jasně viditelný posun od řešení historických témat, která byla předmětem spolupráce v prvních letech, k aktuálním problémům archivní praxe. Dále je možné uvést, že setkání univerzitních archivářů měli z počátku dle pamětníků velice neformální charakter často bez pevného programu, což se změnilo po roce 2005, kdy každému z nich byl stanoven pevně daný harmonogram.¹⁰⁹ V rámci spolupráce vysokoškolských a vědeckých archivů čeští zástupci těchto institucí kooperují i se svými zahraničními protějšky, zejména s těmi ze sousedních zemí.

Závěrem si autoři studie neodpustí apel ke kolegům z univerzitních archivů, aby o seminářích či jiných akcích, které organizují v rámci sdílení zkušeností, psali zprávy do odborných periodik. Jednak je v dnešní době stále obtížnější naplnit rubriky kronik těchto časopisů, což pokládají autoři textu za chybu, a jednak je lidská paměť pomíjivá, jak ukázaly i rozhovory a korespondence s pamětníky¹¹⁰ v rámci tohoto příspěvku (Alena Mikovcová, Zdeněk Pousta, Jiří Pulec, Sylva Sklenářová, Petr Svobodný, Pavel Urbášek a Eva Zatloukalová). Bez jejich přispění i bez publikovaných zpráv by totiž bylo velice obtížné zrekonstruovat novodobou spolupráci mezi archivy vysokých škol a vědeckých institucí. I tak nemůžeme vyloučit, že některé uspořádané akce mohly být opomenuty.

Grantová podpora

Tato studie vznikla v rámci programu Univerzity Karlovy s názvem Cooperatio, vědní oblasti „History“, obor Dějiny a filozofie vědy.

MAREK BRČÁK – MAREK ĎURČANSKÝ

Entwurf einer Geschichte der zeitgenössischen nationalen und internationalen Zusammenarbeit der tschechischen Hochschularchive und der Archive wissenschaftlicher Einrichtungen

ZUSAMMENFASSUNG

Die Studie befasst sich mit den zeitgenössischen, d. h. nach 1989 sich eröffnenden Möglichkeiten einer Zusammenarbeit zwischen den tschechischen Hochschularchiven und den Archiven wissenschaftlicher Einrichtungen, die 2020 einen neuen organisatorischen Rahmen in Gestalt der bei der Gesellschaft tschechischer Archive neugegründeten Fachgruppe der Hochschul- und Wissenschaftsarchive erhielt. Behandelt werden insbesondere gemeinsame Konferenzen, Kolloquien und Seminare, die im Rahmen des Treffens von Hochschularchivaren veranstaltet wurden. Berücksichtigt werden auch gemeinsame Drittmittelprojekte, in deren Rahmen zahlreiche Publikationen vornehmlich zur Universitätsgeschichte und zur Geschichte wissenschaftlicher Einrichtungen im 20. Jahrhundert entstanden. Außerdem wird in der Studie auch die Geschichte der einzelnen Universitätsarchive geschildert, wobei

¹⁰⁹ Jiří PULEC, písemné sdělení dne 25. 11. 2024; Zdeněk POUSTA, rozhovor proběhl dne 1. 10. 2024; Alena MIKOVCOVÁ, písemné sdělení dne 7. 12. 2024.

¹¹⁰ K tzv. oral history blíže například Miroslav VANĚK – Pavel URBÁŠEK, *Vítězové? Poražení? Životopisná interview*, I–II, Praha 2005.

die Genese der Einrichtung von Hochschularchiven als Archive besonderer Bedeutung und später als öffentliche Spezialarchive untersucht wird. Nicht zuletzt wird auch die derzeitige internationale Zusammenarbeit zwischen den tschechischen und den ausländischen Hochschularchiven und Archiven wissenschaftlicher Institutionen, die insbesondere im Rahmen der sogenannten Frühjahrstagungen erfolgt, in den Blick genommen.

Deutsche Übersetzung Wolf B. Oerter

PhDr. Marek Brčák, Ph.D.
Ústav dějin UK a archiv UK
marek.brcak@ruk.cuni.cz

PhDr. Marek Ďurčanský, Ph.D.
Ústav dějin UK a archiv UK
marek.durcansky@ruk.cuni.cz

Obrazová příloha

Obr. 1: Společná fotografie účastníků kolokvia archivářů vysokých škol a vědeckých institucí konaného ve dnech 6.–7. února 2020 v Ostravě, kde došlo k založení OS VVA při ČAS. (Archiv UHK, f. fotoarchiv, bez sign.)

Obr. 2: Zahájení tzv. Frühjahrstagung konaného 13.–15. března 2013 v Praze na téma *Archive im Verbund: Netzwerke und Kooperationen*. Na fotografii zleva Marek Ďurčanský (vedoucí Archivu UK), Ivan Hlaváček (Katedra pomocných věd historických a archivního studia FF UK), Beate Schücking (rektorka Universität Leipzig), Václav Hampl (rektor UK), Marie Ryantová (předsedkyně ČAS). AUK, f. fotoarchiv, události, bez sign.

Obr. 3: Fotografie z konferenčního jednání tzv. Frühjahrstagung konaného 13.–15. března 2013 v Praze na téma *Archive im Verbund: Netzwerke und Kooperationen*. Na fotografii zleva: Marie Ryantová (předsedkyně ČAS), Jens Blecher (místopředseda Fachgruppe 8: Archivare und Archivarinnen an Hochschularchiven und Archiven wissenschaftlicher Institutionen při VdA; ředitel Universitätsarchiv Leipzig), Juliane Mikoletzky (předsedkyně Fachgruppe der Universitäts- und Wissenschaftsarchive při VöA, ředitelka Universitätsarchiv der Technischen Universität Wien) a Sabine Happ (předsedkyně Fachgruppe 8: Archivare und Archivarinnen an Hochschularchiven und Archiven wissenschaftlicher Institutionen při VdA, ředitelka Universitätsarchiv Münster). AUK, f. fotoarchiv, události, bez sign.

Obr. 4: Fotografie z konference *Věda v Československu 1945–1953*, konané 18. 11. 1998, v první řadě zleva Alena Mikovcová (Archiv MZLU), Jiřina Kalendovská (Archiv MUNI), Petr Svobodný (Archiv UK), Hana Barvíková (MÚA), Pavel Drábek (Společnost pro dějiny vědy a techniky), Josef Petrář (Archiv UK), Helena Illnerová (místopředsedkyně AV ČR) a Jan Havránek (Archiv UK). AUK, f. fotoarchiv, události, bez sign.